



## Sobrequés i Reglà, la premsa i "Presència"

.....

NARCÍS-JORDI ARAGÓ

**L**a condició d'historiadors de Santiago Sobrequés i Joan Reglà es complementa amb una altra que també tenen en comú: la de divulgadors de la història a les pàgines de la premsa. En el cas de Sobrequés, la col·laboració periodística va sovint més enllà dels temes històrics per abastar tota mena de qüestions. Com a fruit d'aquesta bona entesa amb els mitjans de comunicació, Sobrequés i Reglà coincideixen igualment en la seva dedicació personal, afectiva i efectiva, a la trajectòria del setmanari gironí *Presència*.

### Sobrequés, col·laborador de premsa

Sobrequés enceta les seves col·laboracions periodístiques l'any 1931, amb un article a la revista *Avançada* sobre l'1 de maig a Barcelona, pocs dies després de l'adveniment de la República. L'any 1934, publica el seu primer article periodístic de tema històric, dedicat als darrers temps dels jueus gironins, i aparegut al suplement literari del diari *L'Autonomista*. L'any 1936, a la revista *Víctors*, impulsada per un grup de gironins com ell mateix, hi publica un altre treball històric sobre les temptatives de formació d'un estat pirinenc. L'any 1946, després del llarg parèntesi de la guerra i de la postguerra, participa en la fundació de l'Institut d'Estudis Gironins i de la seva revista *Anales*, on repren la publicació de treballs d'història,

que continuarà durant molts anys. L'any 1955, s'incorpora des del primer número a la llista de col·laboradors d'aquesta *Revista de Girona*, amb un article sobre el llinatge dels Requesens, i hi mantindrà una participació intermitent fins al 1973.

Durant els millors anys del setmanari *Destino*, Sobrequés hi publica treballs històrics entre els quals destaca el dedicat l'any 1965 a Girona i els seus setges de 1808 i 1809, punt d'inflexió notable en la valoració de la figura del general Álvarez de Castro enfront de la que ha estat habitual fins a aquell moment. Però, a més, exerceix durant un temps la corresponsalia de la revista a Girona, amb agudes cròniques sobre qüestions d'actualitat ciutadana signades amb el pseudònim de Santisó.

### Les «Observaciones de un observador»

Paral·lelament, l'any 1967, essent encara director de l'Institut, decideix escriure sobre temes més directament polítics al setmanari *Presència*. L'oferiment dels seus articles el formula el 16 de setembre per mitjà d'aquesta carta adreçada al director:

«Tinc el gust d'adjuntar-li per a *Presència* aquestes "Observaciones de un observador" que un professor de l'Institut voldria escriure amb certa regularitat, sota aquest títol o el que li semblés més adient. Fins que aquest professor no

Nota de Sobrequés al director de *Presència* durant la gestació del número monogràfic dedicat a *Vicens Vives* (març de 1970).

SANTIAGO SOBREQUÉS I VIDAL  
CATEDRÀTIC

Girona, 2-III-70.

Acíc breu: Com heu veig que ve passant el temps, li encó aports, m'ha iniciant com a base de discussió. Jo no n'espero tant que és el que vol per "Presència" i se que veteu de aports nous. Sin recorde que, en tot cas, no puelle esperar un temps sense tenir un llistó d'informes.

Quedat de la meua intenció, però veu agra.

*Sobrequés*

hagi reeixit que li sigui acceptada la dimissió d'un alt càrrec directiu que té sol·licitada des de fa dos anys, desitjaria conservar rigorosament l'anonimat sota el nom de J. Bermúdez Ruiz. La seva identitat, que naturalment li revelaré de paraula (o bé em pot telefonar), hauria de quedar entre vostè i l'interessat. Jo ara estic d'exàmens i no tinc temps de visitar-lo, però a les hores de dinar i sopar podríem parlar per telèfon (si és que no ens veiem casualment pel carrer abans, essent Girona tan petita)».

J. Ruiz Bermúdez era un antic professor de l'Institut de Girona. Ara, el seu director comença a escriure sota el nom de J. Bermúdez Ruiz. El títol de la secció esdevé popular a les pàgines de la revista i, «essent Girona tan petita», aviat es desvetlla el secret de la personalitat de l'autor. Les seves notes, sempre en la frontera de la permissivitat del moment, compleixen una funció semblant a les «Noticias con acento» que fa famoses a Destino el professor Manuel Jiménez de Parga. Són notes breus, escri-

tes en un castellà docte i solemne, travessat sovint per una incisiva ironia. En publica un total de vint-i-dues, a vegades agrupades i a vegades soltes, dedicades a l'actualitat del país i del món, i algunes resten inèdites a causa de l'autocensura que el setmanari es veu obligat a practicar. En aquest sentit resulta especialment revelador un text de 1968, titulat «En el peligro está el placer» —no publicat fins al 1974— i que és una lúcida aproximació als problemes d'expressió que eren típics de l'època i que *Presència* patia tan de prop:

«El periodista —según un informe de la UNESCO sacado recientemente a colación por nuestro director— vive entre la incertidumbre y lo inesperado, siendo las principales causas la angustia permanente a consecuencia de los muchos problemas a que tiene que hacer frente. Quien escribió estas palabras no se refería, claro está, a nuestro país. Estos problemas del periodista de la UNESCO eran de distinta índole

de los que preocupan al periodista español, sujeto a otra clase de angustia, incertidumbre y sorpresa de las que son corrientes en el periodismo universal. ¿Pasará esto? Y si pasa, ¿qué problemas podrá aca-

rear al director? ¿No habrá secuestro, multa denuncia, etc.? He aquí un juego apasionante al que se entrega de continuo nuestro periodismo: un juego no exento de emoción y de suspense. El día que desapare-

zca este embite a lo desconocido, el día en que se pueda decir todo libremente, acaso el periodismo español habrá perdido mucho de su emoción y el periodista mucho de su astucia para hacer leer entre letras, para hacer entender, además o a pesar de lo que se dice, lo que se quiere decir, y escapar a las trampas que le acechan. A lo mejor pierde entonces calidad nuestro periodismo, y debemos estar agradecidos a nuestro régimen de prensa como motor del aguzamiento del ingenio y del desarrollo mental del angustiado periodista ibérico».

### Un «incondicional amic»

La participació de Sobrequés a *Presència* és molt intensa. Forma part de la Junta de Fundadors del setmanari. Té cura directa de l'extraordinari que l'any 1970 es dedica a Vicens Vives. També hi publica altres articles i algunes notes sense signatura. Les «Observaciones», en canvi, han de ser inter-

rompudes. En una carta de 13 de maig de 1969, Sobrequés diu al director:

«Esperant que algun dia pugui reprendre la meua col·laboració (això va lligat amb la direcció de l'Institut; hom em va fer certes indicacions), em repetixo com sempre vostre i de *Presència* incondicional amic».

Quan s'aguditzen les dificultats del setmanari amb l'Administració, no falta mai als seus responsables l'encoratjament de Sobrequés, reforçat més d'una vegada amb la participació directa i la gestió personal. En una carta de 14 d'abril de 1970, diu:

«*Presència* manté l'interès, *malgré tout*. No us desanimeu. Com sempre vostre».

En una lletra anterior, del mes de març, escrivia:

«Suposo que *Presència* segueix sense més dificultats. En Manuel Bonmatí podrà estar tranquil durant el seu safari (potser els lleons li portaran a la memòria el diàleg-monòleg amb el Sr. Fernández Sordo)».



València, 20-X-67 Prof. J. Sobrequés

Dr. Narcís-Joan Sobrequés  
Girona

Estimats amics:

Què heu estat fent amb la revista el 17 d'octubre passat, i m'he escrit abans perquè, primer, em he trobat, i després, amb el moment d'acabar de llegir els vostres articles, amb els articles de *Presència* de gran valor i de gran interès. Després he llegit el vostre article — d'Alvira a Oriola. Després he llegit el vostre article — d'Alvira a Oriola. Després he llegit el vostre article — d'Alvira a Oriola. Després he llegit el vostre article — d'Alvira a Oriola.

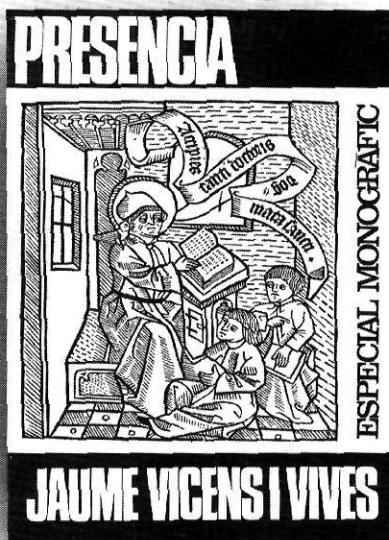
He llegit amb molt gust quan heu fet una cosa que m'agrada i després de temps. Penseu que els articles de la revista són molt interessants i que heu aprofitat molt bé els plans i els projectes: he parlat molt d'ells, i heu fet un treball molt bonic i molt interessant. He llegit el vostre article — d'Alvira a Oriola. Després he llegit el vostre article — d'Alvira a Oriola.

He llegit el vostre article — d'Alvira a Oriola. Després he llegit el vostre article — d'Alvira a Oriola. Després he llegit el vostre article — d'Alvira a Oriola.

Cardenalment el vostre incondicional amic

Carta de Reglà al director de *Presència* (octubre de 1967).

En el número de *Presència* dedicat a Vicens Vives van coincidir-hi com a col·laboradors Sobrequés i Reglà.



Aquest senyor Fernández Sordo era el director general de Premsa, que havia cridat al seu despatx de Madrid Manuel Bonmatí i l'autor d'aquesta ratlles —editor i director, respectivament, de la revista—, indignat pel caire que prenia la publicació. La gota d'aigua que havia fet vessar el vas era la publicació d'una instància presentada al Govern Civil per destacats gironins en petició d'amnistia per als delictes sindicals i laborals. I el primer signant de l'escrit era justament Santiago Sobrequés. Tot plegat havia commocionat les autoritats locals i el ressò havia arribat a les altes instàncies.

El 28 de gener de 1971, el professor Sobrequés torna a escriure al director de *Presència* per fer-li saber que ha pogut enfrontar-se als reiterats intents de l'autoritat civil d'allunyar-lo de la ciutat i de les comarques gironines. Ben al contrari, havia pogut refermar els seus llaços amb un nou lligam acadèmic. Li comunica, doncs, que ha pres possessió de la càtedra d'Història Medieval d'Espanya a la Universitat Autònoma de Barcelona, amb assignació expressa al Col·legi Universitari de Girona i s'ofereix oficialment «al servei de la informació, o qual-sevol altre, d'aquesta revista *Presència* tan genuïnament i amb tan remarcable esperit d'independència representativa de la seva ciutat». Però afegeix a la carta una targeta personal autògrafa, encara més expressiva:

«Aquesta carta no és per publicar, sinó per donar fe històrica de "presència". També perquè, en el cas que se'n fes algun esment, certes persones tinguin el disgust de saber que no es desempallegaran pas tan fàcilment, ara per ara, de la meva incòmoda o incordiant "presència", recolzada ara en una base més sòlida i per a ells, afortunadament, menys accessible».

Aquestes «certes persones» tenien un capdavanter indiscutible: el governador civil Victorino Anguera Samsó, sota el mandat del qual *Presència* va ser cancel·lada pel Consell de Ministres. Aquest mateix governador, que maldava per foragitar Sobrequés de Girona, és el que, com s'explica en un altre treball

d'aquest dossier, va fer impossible que el professor Reglà fos el primer director del Col·legi Universitari gironí.

ta que desconeixia —encara que no ho sembli, València està molt lluny— i que m'ha agradat moltíssim». En rep alguns números d'obsequi a partir d'aquell moment i un mes després, el 8 d'agost, torna a escriure: «Crec que una obra com la de vostès l'hem d'ajudar tots els gironins. Li agrairé, doncs, que passi una nota a l'Administració, i em consideri com a un subscriptor més de la revista».

El 20 d'octubre del mateix any, en una nova carta, Reglà insisteix: «M'agrada *Presència* pel to que adopta envers els diferents problemes». El 5 de maig de 1968, escriu: «He de confessar-li que, des de fa temps, sóc especialment sensible a les coses que m'arriben de Girona». El 26 d'abril de 1970, tramet l'article redactat expressament per al número que, preparat per Sobrequés, es dedica a Vicens Vives, i que després ell mateix destacarà elogiosament en col·laboracions seves a *La Vanguardia* i a *Destino*.

L'última carta de Joan Reglà a *Presència* és del 26 de gener de 1972. Parla del seu possible trasllat a Barcelona i afegeix: «Quant al Centre de Girona, no he volgut saber-ne res fins que arribi el meu nomenament de director». Aquest nomenament no arribarà mai, i el fet omplirà d'amargor els últims dies de la seva vida. Ell havia posat tota la il·lusió en el càrrec, tal com es desprèn de la seva carta: «Si crec que la meua actuació pot ser útil, no vacil·laré en acceptar».

### Units en la fidelitat

D'aquesta manera, els historiadors Sobrequés i Reglà, semblants per la seva dedicació a les tasques periodístiques, es troben especialment units en l'afecte i la fidelitat a la revista que en aquell moment històric connecta substancialment amb les seves inquietuds polítiques i cíviques. De la seva companyia i del seu ajut, l'autor d'aquest article en conserva mostres inoblidables i en guarda records personals carregats de nostàlgia i, sobretot, de gratitud.

Narcís-Jordi Aragó és periodista.

## Observaciones un Observador

### TRAPITOS AL SOL

Esta columna vendrá cada semana, los domingos, al profesor del Departamento de Historia de la Universidad de Barcelona. El Observador se va incorporando a la revista publicada en una de las últimas páginas de la revista "Presencia". Aunque amablemente se le pide que no se publique en una columna que ya tiene un carácter de revista, y que se publique en una columna que ya tiene un carácter de revista, y que se publique en una columna que ya tiene un carácter de revista.

Más tarde se publica una columna de los domingos, al profesor del Departamento de Historia de la Universidad de Barcelona. El Observador se va incorporando a la revista publicada en una de las últimas páginas de la revista "Presencia". Aunque amablemente se le pide que no se publique en una columna que ya tiene un carácter de revista, y que se publique en una columna que ya tiene un carácter de revista, y que se publique en una columna que ya tiene un carácter de revista.

### CON CUATRO ROMBOS

Una de las últimas "Cronicas de Sessons" de la prensa de Barcelona, bajo el título "Donación de un cuadro" (observaciones un observador), aparece en la revista "Presencia" el día 10 de mayo de 1967. El artículo trata de un cuadro que se donó a la ciudad de Barcelona en el año 1967. El artículo trata de un cuadro que se donó a la ciudad de Barcelona en el año 1967. El artículo trata de un cuadro que se donó a la ciudad de Barcelona en el año 1967.

J. BARRERA ROS

**PRESENCIA**  
 Director: FRANCISCO JORGE ARAGO MASO  
 Editor responsable: MANUEL BONMATI ROMAGOSA  
 Redacción y Administración: ARAGO, s/n, 20117, GIRONA

## EL LECTOR TIENE LA PALABRA

### ZONAS VERDES

Viva los parques de PROSENCIA. En principio por la utilidad que nos ofrecen en todas las ciudades, pero sobre todo por la belleza que nos ofrecen en todas las ciudades, pero sobre todo por la belleza que nos ofrecen en todas las ciudades, pero sobre todo por la belleza que nos ofrecen en todas las ciudades.

Los parques de PROSENCIA. En principio por la utilidad que nos ofrecen en todas las ciudades, pero sobre todo por la belleza que nos ofrecen en todas las ciudades, pero sobre todo por la belleza que nos ofrecen en todas las ciudades, pero sobre todo por la belleza que nos ofrecen en todas las ciudades.

### LA MORALLA DE BERLIN

Suplen Director de PRESENCIA GIRONA

Muchas gracias por haberme permitido escribir en esta revista. Me ha sido un placer poder colaborar en esta revista. Me ha sido un placer poder colaborar en esta revista. Me ha sido un placer poder colaborar en esta revista.

Para en último momento, he publicado un artículo que me ha gustado mucho. Me ha sido un placer poder colaborar en esta revista. Me ha sido un placer poder colaborar en esta revista. Me ha sido un placer poder colaborar en esta revista.

### EL HOTEL Europa

Julio Gual, 21  
 Tel. 20 27 50  
 GIRONA

RECIBIDAS DALMAU & RIBES

Impresión: GRAFICAS CURRIE  
 Madrid, 10 - Tel. 20 33 54  
 81 B. A. U. A.  
 Copyright: CCSI  
 Dupline legal: C. 143 - 1965